

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/63/2017
Identifikačné číslo spisu: 7110224225
Dátum vydania rozhodnutia: 22.05.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7110224225.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky R. V. bývajúcej v L., zastúpenej JUDr. Ivetou Kohanovou, advokátkou so sídlom v Košiciach, Kuzmányho č. 47, proti odporcovi Ing. H. V. bývajúcemu v R., zastúpenému Advokátskou kanceláriou Zahradnikova.SK s.r.o., so sídlom v Bratislave, Štefanovičova č. 12, IČO: 50187309, o zvýšenie výživného, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 22 P 214/2010, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 30. septembra 2016 sp. zn. 8 Co 18/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Navrhovateľka má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. septembra 2015 č.k. 22 P 214/2010-790 zmenil rozsudok Okresného súdu Košice II z 5. marca 1998 č.k. 18 C 717/1997 vo výroku o výživnom tak, že zvýšil výživné platené odporcom (otcom) pre navrhovateľku zo sumy 66,39 € na sumu 200 € mesačne od 1. októbra 2010 do budúca, ktoré je povinný zaplatiť vždy do 15. dňa v mesiaci vopred navrhovateľke. Dlžné výživné vo výške 8 016,60 € za obdobie od 1. októbra 2010 do 30. septembra 2015 povolil odporcovi zaplatiť v splátkach po 50 € spolu s bežným výživným až do zaplatenia. O trovách konania rozhodol súd podľa § 142 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie odporcu rozsudkom z 30. septembra 2016 sp. zn. 8 Co 18/2016 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Odvolací súd sa vysporiadal s námietkami otca navrhovateľky uplatnenými v odvolaní, avšak neuviedol žiadne relevantné skutočnosti majúce za následok iné rozhodnutie vo veci. Zhodne so súdom prvej inštancie posúdil a porovnal pomery účastníkov v čase predchádzajúcej úpravy výživného s pomermi existujúcimi v čase terajšieho rozhodovania a dospel k totožnému právnemu

záveru, že v tejto právnej veci bola preukázaná kvalifikovaná zmena pomerov odôvodňujúca zvýšenie výživného a určené výživné je primerané reálnym zárobkovým schopnostiam a možnostiam otca navrhovateľky. Poukázal na to, že odporca dosiahol vysokoškolské vzdelanie v odbore stavebníctva a má v ňom dlhodobú prax nielen ako zamestnanec, ale aj ako podnikateľ, preto možno odôvodnene predpokladať, že jeho skutočné schopnosti a možnosti odôvodňujú platenie určeného výživného. Zdôraznil, že naposledy bolo výživné určené pred osemnástimi rokmi a súdom prvej inštancie určené výživné 200 € predstavuje zvýšenie približne o 22 eur za každé tri roky rozhodného obdobia a podľa ustálenej súdnej praxe je uplynutie troch rokov dôvodom na zvýšenie výživného v dôsledku zmeny pomerov vyplývajúcej z plynutia času a s tým súvisiacim rastom a vývojom dieťaťa.

3. Proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu podal odporca dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnil § 420 písm. f/ CSP, keďže podľa neho súd nesprávnym procesným postupom znemožnil druhej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Súdu prvej inštancie vytýkal spôsob, akým viedol súdne konanie a označil ho za nesprávny, v rozpore s vtedy platným Občianskym súdnym poriadkom. Najzávažnejšie pochybenie videl v tom, že súd namiesto navrhovateľky konal s inou osobou - s jej matkou, akoby to bola navrhovateľka a odignoroval skutočnosť, že navrhovateľka sa konania prakticky nezúčastnila, súd ani raz nezabezpečil jej prítomnosť na pojednávaní, čím mu znemožnil konfrontovať navrhovateľku s jej tvrdeniami a priamo na jej tvrdenia reagovať. Namietal, že súd nepredvolal žiadneho zo svedkov, ktorých on navrhol. Súdu prvej inštancie vytkol, že v rozhodnutí neuviedol, čoho sa navrhovateľka domáha a z akých dôvodov, pretože navrhovateľka sa v konaní ani raz nevyjadrila, nebol vykonaný ani len jej základný výsluch a absentuje aj jasné a výstižné vysvetlenie v odôvodnení, ktorými dôkazmi sa súd zaoberal, prečo niektoré dôkazy nevykonal a tiež jasná a zrozumiteľná odpoveď na kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom konania, na ktoré poukazoval vo svojom odvolaní. Súd prvej inštancie v konaní na účely zistenia príjmu odporcu použil aj informácie o finančných a majetkových pomeroch z rokov 2007, 2008 a nasl., hoci konanie o zvýšenie výživného začalo až v roku 2010. Z uvedených dôvodov žiadal, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec vrátil na ďalšie konanie.

4. Navrhovateľka sa k dovolaniu nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci výživného plnoletých osôb. Konanie v tejto veci je od 1. júla 2016 upravené v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach výživného plnoletých osôb; prípustnosť dovolania otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

7. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata),

musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (viď rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

11. Odporca v danom prípade vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu.

11.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

11.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci znemožňujúca účastníkovi realizáciu jeho procesných oprávnení a mariaca možnosti jeho aktívnej účasti na konaní (R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

11.3. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

12. V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP a v celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, s ktorým tvorí - ako už bolo spomenuté, jeden celok. Obsah spisu nedáva podklad

pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu odporcu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

13. Dovolateľ tvrdí, že k procesnej vade uvedenej v § 420 písm. f/ CSP došlo tiež prehliadnutím dôkazov vykonaných na jeho návrh, nevykonaním ním navrhovaných dôkazov a nevyhodnotením (nesprávnym vyhodnotením) dôkazov navrhnutých odporcom a tiež nemožnosťou konfrontovať navrhovateľku nezabezpečením jej prítomnosti na pojednávaní. V dôsledku týchto procesných nesprávností dospeli súdy k nesprávnym právnym záverom.

13.1. Zo spisu je zrejmé, že navrhovateľka v čase podania návrhu na zvýšenie výživného (24. septembra 2009) bola maloletá a v konaní ju okrem kolízneho opatrovníka zastupovala matka ako zákonná zástupkyňa. Po nadobudnutí plnoletosti (20. mája 2011) navrhovateľka na pojednávaní 23. mája 2011 sa pripojila k návrhu na zvýšenie výživného a od 23. mája 2011 ju zastupovala na základe plnomocenstva na celé konanie advokátka JUDr. Iveta Kohanová (viď zápisnica z pojednávania z 23. mája 2011 č.l. 200 spisu). Navrhovateľka listom z 13. februára 2014 doručeným súdu prvej inštancie oznámila, že sa „pripája k návrhu matky na zvýšenie výživného“ (č.l. 291 spisu), v konaní bola zastúpená advokátkou JUDr. Ivetou Kohanovou. Navrhovateľka bola vypočutá Okresným súdom Košice I mimo pojednávania na vlastnú žiadosť dňa 15. augusta 2012 na dôkaz ako účastník konania po poučení v zmysle § 131 O.s.p., kde sa opätovne vyjadrila, že sa pripája k návrhu matky a žiada zvýšiť výživné. Zároveň aj uviedla, že súhlasí s rozhodnutím súdu v neprítomnosti, vzhľadom na to, že v septembri 2012 nastupuje do školy v Českej republike a s cestovaním sú spojené vysoké náklady. Ďalej zo spisu vyplýva, že navrhovateľka predložila otázky doručené súdu 29. septembra 2014 (č.l. 538 spisu), na ktoré žiadala vypočuť odporcu dožiadaným súdom, odporca sa zúčastnil výsluchu dňa 19. januára 2015 na dožiadanom Okresnom súde Bratislava III (č.l. 551). S tvrdeniami navrhovateľky bol odporca oboznámený a pri svojom výsluchu sa k nim vyjadril.

13.2. Dovolacie námietky odporcu sa sčasti týkali aj nesprávnosti postupu súdov v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie a nesprávnosti hodnotenia výsledkov dokazovania. Aj rozhodovacej praxi najvyššieho súdu do 30. júna 2016 sa vyskytovali námietky dovolateľov vyššie uvedených skutočností. Najvyšší súd vo vzťahu k takýmto námietkam dospel k záveru, že dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nie je nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012).

13.3 K dovolacej argumentácii odporcu dovolací súd uvádza, že i keď predchádzajúca právna úprava ukladala účastníkom konania povinnosť označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, súd nebol viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a ani nebol povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie toho, či sa vyhovie návrhu a vykonanie dokazovania a ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, bolo vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania. Najvyšší súd to vyjadril už v rozhodnutí uverejnenom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 37/1993, v ktorom vysvetlil, že prípadné nevykonanie určitého dôkazu môže mať za následok len neúplnosť skutkových zistení (vedúcu prípadne k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), nie však procesnú vadu znätočnosti znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení účastníka konania. V rozhodnutí, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 125/1999, najvyšší súd vysvetlil, že ak súd v priebehu konania nevykoná všetky navrhované dôkazy, nemožno to považovať za odňatie možnosti konať pred súdom. Nová právna úprava na samej podstate týchto skorších právnych záverov najvyššieho súdu nič nezmenila.

13.4. Odporca tvrdil, že nevypočutím navrhovateľky na pojednávaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f/ CSP tým, že nemal možnosť klásť jej otázky, vyjadrovať sa k jej tvrdeniam a bezprostredne ju konfrontovať s jej vyjadreniami, pričom on sa podrobil výsluchu ako účastník konania, aj otázkam advokátky a matky navrhovateľky, došlo k porušeniu rovnosti účastníkov konania, keďže súd mu znemožnil vykonávať procesné práva v rovnakom rozsahu ako ich mohla vykonávať navrhovateľka, jeho námietka nie je opodstatnená. Ak odporca tvrdil, že mu bolo v konaní pred súdom prvej inštancie

znemožnené vykonávať procesné práva v takom rozsahu ako mal navrhovateľka (pozn. dovolacieho súdu - odvolacie konanie sa uskutočnilo bez nariadenia pojednávania), mal možnosť uplatniť svoj vplyv na výsledok konania, napr. tým, že mohol podať proti rozsudku odvolanie, čo aj urobil, v ktorom však uvedené okolnosti nenamietal. So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že nevypočutím navrhovateľky ako účastníčky konania na pojednávaní nedošlo k porušeniu práva odporcu na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f/ CSP (vid' R 39/1993).

14. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že v konaní nedošlo k procesnej vade zmätočnosti namietanej otcom; prípustnosť jeho dovolania preto z § 420 písm. f/ CSP nevyplýva.

15. Najvyšší súd procesne neprípustné dovolanie otca odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

16. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.